

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
БЕРДЯНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Рішення вченої ради
Бердянського державного
педагогічного університету
від 02.09.2021 р., протокол №01

Український фольклор

назва освітнього компоненту

ПРОГРАМА

обов'язкової навчальної дисципліни

підготовки бакалавра
(назва ступеня вищої освіти)

спеціальності 014 Середня освіта
(шифр і назва спеціальності)

предметної спеціальності 014.01 українська мова і література
(шифр і назва предметної спеціальності)

освітньо-професійної програми «Середня освіта (українська мова і література)»
(назва освітньо-професійної програми)

Бердянськ, 2021

РОЗРОБНИКИ ПРОГРАМИ:

Валентина Школа, доктор філологічних наук, доцент, доцент кафедри української та зарубіжної літератури і порівняльного літературознавства

Обговорено та рекомендовано методичною радою Бердянського державного педагогічного університету 17.06.2021 р., протокол №10.

ВСТУП

Програма обов'язкової навчальної дисципліни «Український фольклор» складена відповідно до освітньо-професійної програми «Середня освіта (українська мова і література)» підготовки фахівців першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, галузі знань 01 Освіта / Педагогіка, спеціальності 014 Середня освіта, предметної спеціальності 014.01 українська мова і література.

Предметом дисципліни є твори української народної творчості.

Міждисциплінарні зв'язки: історія української літератури, вступ до літературознавства, теорія літератури, літературна критика, історія зарубіжної літератури, культурологія, історія мистецтв, зокрема, малярства, музики, театральної справи, історія України, філософія

1. Мета та завдання навчальної дисципліни

1.1. Метою викладання навчальної дисципліни «Український фольклор» є ознайомити студентів з феноменом усної народної творчості, її специфікою, жанровою системою, поетикою жанрів.

– 1.2. Основним завданням вивчення навчальної дисципліни «Український фольклор» є формувати у студентів цілісне уявлення про усну народну творчість, її своєрідність; з'ясувати особливості фольклорних жанрів, їх зв'язок з національною літературою; розкрити модель фольклорно-літературних взаємин; домогтися розуміння студентами специфіки фольклорного процесу; домогтися глибокого усвідомлення основних тенденцій розвитку фольклору; домогтися самостійного опрацювання студентами фольклорних текстів; навчити студентів аналізувати фольклорні тексти, засвоївши їх специфіку; у лекційному курсі, на практичних заняттях всебічно розглядати твори, передбачені програмою загальноосвітньої школи..

1.3. Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні набути таких компетентностей та продемонструвати такі результати навчання:

Український фольклор	
ЗК 1	Здатність діяти відповідально й свідомо на засадах поваги до прав і свобод людини та громадянина; реалізовувати свої права й обов'язки; усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку (громадянська компетентність).
ЗК 2	Здатність до особистісної взаємодії, роботи в команді, спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня (соціально компетентність).
ЗК 3	Здатність виявляти повагу та цінувати українську національну культуру, багатоманітність і мультикультурність у суспільстві; здатність до вираження національної культурної ідентичності, творчого самовираження (культурна компетентність).

ПК 1.2	Здатність забезпечувати здобуття учнями освіти з урахуванням особливостей мовного середовища в закладі освіти (мова національної меншини України).
ПК 1.4	Здатність формувати й розвивати мовно-комунікативні вміння та навички учнів.
ПК 1.7	Здатність використовувати досягнення сучасної науки в галузі теорії та історії української літератури в закладах середньої освіти, практиці викладання української літератури.
ПК 2.1	Здатність моделювати зміст навчання української літератури відповідно до обов'язкових результатів навченості учнів.
ПК 2.2	Здатність формувати та розвивати в учнів ключові компетентності та вміння, спільні для всіх компетентностей, української літератури.
ПК 2.4	Здатність добирати й використовувати сучасні та ефективні методики й технології навчання української літератури.
ПК 2.5	Здатність розвивати в учнів критичне мислення.
ПК 2.6	Здатність здійснювати оцінювання та моніторинг результатів навчання учнів з української літератури на засадах компетентнісного підходу.
ПК 2.7	Здатність формувати ціннісні ставлення в учнів засобами української літератури.
ПК 2.8	Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й породження зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і письмовій формах українською мовою, володіти методикою розвитку мовлення учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.
ПК 2.9	Здатність орієнтуватися в українському літературному процесі (від давнини до сучасності), спадщині письменників у контексті літератури, історії, культури, використовувати знання мови і здобутків світового письменства для формування національної свідомості, культури учнів, їхньої моралі, ціннісних орієнтацій у сучасному суспільстві.
ПК 12.1	Здатність здійснювати оцінювання й аналіз результатів навчання учнів з української літератури.
ПК 12.2	Здатність забезпечувати самооцінювання та взаємооцінювати результатів навчання з української літератури.
ПК 13.1	Здатність використовувати інновації в навчанні української літератури.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 3 кредити ЄКТС / 90 години.

2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни

Тема 1. Специфіка фольклору. Фольклористика як наука. Фольклор і фольклористика. Основні світоглядні системи українського фольклору.

Тема 2 Епічні фольклорні жанри. Казка. Чарівні, побутові, про тварин, кумулятивні.

Тема 3. Епічні фольклорні жанри. Легенди і перекази. Народні оповідання, бувальщини, небилиці, анекдоти, байки і притчі. Паремії (Прислів'я, приказки, загадки).

Тема 4 Ліро-епічні фольклорні жанри. Героїчний епос: билини, думи, історичні пісні, хроніки.

Тема 5. Ліро-епічні фольклорні жанри. Народна балада.

Тема 6. Ліричні фольклорні жанри. Народна лірика. Родинно-побутові пісні. Соціально-побутові пісні. Календарно-обрядова поезія.

Тема 7 Народна драма. Драматизовані календарно-обрядові дійства. Вертеп.

Тема 8 Дитячий фольклор

3. Рекомендована література

Базова

1. Давидюк В. Вибрані лекції з українського фольклору (в авторському дискурсі). 2-е вид., виправл. й переробл. Луцьк : Твердиня, 2010. 448 с.
2. Івановська О. Український фольклор : семантика і прагматика традиційних смислів. Підручник. Київ : ВПК «Експрес-Поліграф», 2012. 336 с.
3. Росовецький С. Український фольклор у теоретичному висвітленні : [підручник]. – Київ: ВПЦ «Київський університет», 2008. 623 с.
4. Українська фольклористика: [словник-довідник] / [укладання і заг. редакція Михайла Чернопиского]. Тернопіль : Підручники і посібники, 2008. 448 с.
5. Філоненко С.О. Усна народна творчість: Навчальний посібник. К.: Центр учбової літератури, 2008. 416 с.

Допоміжна

1. Білецький Л. Історія української літератури: Курс лекцій УТГІ. Подєбради, 1937. [Передрук із ротاپринтного видання та коротку вступну статтю підготували Євген Регушевський і Володимир Швець. Сімферополь, 2005. 179 с.].
2. Воропай О. Звичаї нашого народу. Етимологічний нарис: У 2 т. .: Оберіг, 1991. Т.1. 450 с, Т.2. 445 с.
3. Грица С. Фольклор у просторі та часі : вибрані статті. Тернопіль: АСТОН, 2000. 228 с.
4. Грушевський М. Історія української літератури: В 6 т 9 кн. К: Либідь, 1993
5. Давидюк В. Ф. Українська міфологічна легенда. Львів : Світ, 1992. 176 с.
6. Денисюк І.О. Літературознавчі та фольклористичні праці : [у 3 т., 4 кн.]. Львів : Вид-во ЛНУ, 2005. Т. 3 : Фольклористичні дослідження. 404 с.
7. Дмитренко М. Українська фольклористика: історія, теорія, практика. К.: Ред.часопису «Народознавство», 2001. 576 с.
8. Закувала зозуленька: Антологія української народної поетичної творчості / Вступ. ст., упоряд. та приміт. Н.С.Шумади, 1998.
9. Калинова сопілка: Антологія української народної творчості . Упор. Н.Шумада. К.:Веселка, 1989. 606 с.
10. Кирчів Р. Двадцять століття в українському фольклорі. Львів : Ін-т народознавства НАН України, 2010. 536 с.
11. Киченко О. Фольклор як художня система (проблеми теорії). Дрогобич: НВЦ «Каменярь», 2002. 216 с.
12. Ковальчук О. Українське народознавство. К.: Освіта, 1992. 176 с.
13. Лабашук О. Українська примовка: структура, побутування, функції. Тернопіль : Підручники і посібники, 2004. 156 с.
14. Лановик М.З Українська усна народна творчість: Підручник. К.Знання-Прес, 2001. 591 с.
15. Легенди та перекази / Упор. Та прим. А.Л.Іоаніді. К.: Наукова думка, 1985. 400 с.
16. Мишанич С. Фольклористичні та літературознавчі праці. Донецьк : ДНУ, 2003. Т. І. 558 с.
17. Павленко І.Я. Легенди та перекази Нижньої Наддніпряни: буття у просторі та часі : [монографія]. Запоріжжя, 2006. 243 с.
18. Плачинда С. Словник давньоукраїнської міфології. К.: Укр. письменник, 1993. 63 с.
19. Погребенник В.Ф. Фольклоризм української поезії (остання третина ХІХ – перші десятиліття ХХ століття : [монографія]. Київ: Юніверс, 2002. 158 с.
20. Росовецький С. Фольклорно-літературні зв'язки: компаративний аспект : [монографія]. Київ: ВПЦ «Київський університет», 2001. 277 с.

21. Січова скарбниця. Легенди та перекази Нижньої Наддніпряниці / [упоряд., мовна ред., передм. та прим. Віктора Чабаненка]. Запоріжжя, 1999. 492 с.
22. Сто найвідоміших образів української міфології : [довідник] / [2-ге вид., випр. й доп.] / [ред. О. Таланчук]. Київ: Автограф; Книжковий дім «Орфей», 2007. 460 с. (100 найвідоміших).
23. Українські перекази / Збір. М.Возняк. К.: Абрис, 1993. 120 с.
Українці: народні вірування, повір'я, демонологія. К: Либідь, 1991. 638 с. Ярмоленко Н.
Український героїчний епос : динаміка традиції: [монографія]. Київ : КНУ ім. Тараса Шевченка, Інститут філології. Черкаси : Видавець Чабаненко Ю.А. 2010. 552 с.

12. Інформаційні ресурси

1. Бердянський державний педагогічний університет. – Режим доступу : <http://bdpu.org/>
2. <http://ukrknyga.at.ua/> - «Українська книга» - безкоштовна електронна бібліотека
3. <http://chytanka.com.ua/ebooks/index.php?action=url/authors> - Читанка
4. <http://ukrkniga.org.ua/> - Українська книга
5. <http://www.history.org.ua/index.php?info=7> – бібліотека Інституту історії НАН України
6. <http://www.ruthenia.info/txt/index.htm> - бібліотека «Віртуальна Русь»
7. <http://javalibre.com.ua/> - онлайн бібліотека java
8. <http://exlibris.uaweb.org/> - українська електронна бібліотека Exlibris
9. <http://library.kr.ua/> - бібліотека ім. Д. Чижевського
10. <http://e-litr.com.ua/>
11. <http://www.krok.te.ua/zvirshi/>
12. <http://www.ji-magazine.lviv.ua/index.htm>
13. <http://www.zahid-shid.net/>
14. <http://www.potyah76.org.ua/help/>

1. Методи навчання:

- *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція), із застосуванням комп'ютерних технологій; семінари, бесіда, розповідь.
- *Наочні:* самостійне спостереження, ілюстрування, демонстрування
- *Практичні:* наукове дослідження, навчальні дискусії, створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуації пошуку (метод цікавих аналогій тощо).
Методи письмового і текстового контролю.

5. Форма підсумкового контролю успішності навчання:

6. Система оцінювання.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою		Оцінка за шкалою ЄКТС
	Для підсумкового семестрового контролю, що включає екзамен, курсову роботу, практику	Для підсумкового семестрового контролю, що включає залік	Для всіх видів підсумкового контролю
90-100	відмінно	зараховано	A (відмінно)
78-89	добре		B (добре)
65-77			C (добре)

58-64	задовільно		D (задовільно)
50-57			E (задовільно)
35-49	незадовільно	не зараховано	FX (незадовільно) з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно		F (незадовільно) з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Методи навчання:

1) За джерелами передачі й характером сприйняття інформації :
Словесні, наочні, практичні.

1.1. Словесні: пояснення, розповідь, лекція, бесіда (вступна, бесіда-повідомлення, бесіда-повторення, репродуктивна, евристична, катехізісна).

1.2. Наочні: ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження.

1.3. Практичні: вправи, лабораторні роботи, практичні роботи, графічні роботи, дослідні роботи.

2) За основними дидактичними завданнями, які необхідно вирішувати на конкретному етапі навчання: методи оволодіння знаннями, формування умінь і навичок, застосування отриманих знань, умінь і навичок.

3) За характером пізнавальної діяльності: пояснювально-ілюстративні, репродуктивні, проблемного викладу, частково-пошукові, дослідницькі.

4) **Методи стимулювання навчальної діяльності:**

4.1. метод навчальної дискусії – суперечка, обговорення будь-якого питання навчального матеріалу;

4.2. метод пізнавальних ігор – моделювання життєвих ситуацій, що викликають інтерес до навчальних предметів;

4.3. метод створення ситуації інтересу в процесі викладання навчального матеріалу – використання пригод, гумористичних уривків;

4.4. метод створення ситуації новизни навчального матеріалу;

4.5. метод опори на життєвий досвід здобувачів.

5) **Методи контролю і самоконтролю у навчанні:**

5.1. метод усного контролю: основне запитання, додаткові, допоміжні; запитання у вигляді проблеми; індивідуальне, фронтальне опитування і комбіноване;

5.2. метод письмового контролю;

5.3. метод тестового контролю;

5.4. метод графічного контролю;

5.5. метод програмованого контролю.

6) **Бінарні методи:**

Методи викладання: інформаційно-повідомляючий; пояснювальний; інструктивно-практичний; пояснювально-спонукаючий; пояснювальний.

Методи навчання: виконавчий; репродуктивний (відтворюючий); продуктивно-практичний; частково-пошуковий; пошуковий.

7) Сторітеллінг.

8) Бриколаж

9) Скрайбінг

10) Гейміфікація

11) Дебрифінг

12) Фактчекінг

13) Трайнінг

14) Сінквей